

PYHITTÄJÄ JUSTIN – ORTODOKSINEN TEOLOGI JA OHJAAJAVANHUS

Isä Jarmo Hakkarainen

Valhekristukset ovat vallanneet Euroopan!

Serbian ortodoksisen kirkon piispainkokous kanonisoi 2. toukokuuta 2010 pyhäksi 1900-luvun merkittävän ortodoksisen teologian ja ohjaajavanhuksen *Justin Popovitšin* (k. 1979). Pyhän ohjaajavanhuksen elämäntyö näkyy voimakkaana Serbian ortodoksisessa kirkossa. Erityisen myönteisenä on syytä nähdä nuorten serbialaisten ortodoksien rohkeus oman uskonperinnön esiin tuomisessa. Pyhittäjä Justin on heille elävä esikuva miehestä, joka taisteli Kirkon toituden puolesta kommunismia ja länsimaista humanismia vastaan.

Toisaalta Serbian ortodoksista kirkko repivät keskinäiset erimielisyydet. Kirkon perinteinen piispakunta ja länsimaisille vaikutuksille liputtavat prelaatit taistelevat kirkkolaivan suunnasta. Tilannetta pahentaa se, että Serbian poliittinen johto haluaa ”pestä kasvonsa” ja suunnata selkeästi Euroopan suuntaan. Serbia jätti joulukuun 22. päivänä 2009 Eu-jäsenyyshakemuksensa.

Pyhä Justin arvosteli voimakkaasti lännen kirkon teologiaa, joka hänen mielestään omaksui käytännössä maailmallisen humanismin. Rooman kirkko ja siitä syntyneet protestanttiset ryhmät omaksuivat persoonallisen kristillisyyden sijaan rationalismin ja ateismin.

Eurooppalaisessa humanistisessa opetuksessa ihminen koetaan korkeimpana arvona ja kaiken mittana. Usko Jumalaihmiseen eli Kristukseen korvataan uskolla ihmiseen. Ihmiset etsivät Kristuksen tarjoaman Elämän sijaan ihmisen mukaista elämää. Eurooppalainen humanismin draama päättyy uuden superihmisen luomiseen.

Arkkimandriitta Justin korosti, että uusi eurooppalainen ihmisolento on epäihminen. Eurooppalainen humanismi on luonut uuden ihmisen. Se on johtanut eurooppalaiseen humanistiseen psykologiaan ilman Jumalaa ja sielua (*Psychologie ohne seele*). Serbialaisen teologin mukaan lukemattomat ihmisrobotit kunnioittavat tänä päivänä tätä langennutta ”jumaluutta”. Hän on uusi ihminen ilman Jumalaa ja sielua.

Kasvatus on johtanut Euroopan ja koko maailman ilman Jumalaa pimeyteen, jollaista ihmiskunta ei kokenut aikaisemmin. Tässä narsistisessa pimeydessä kukaan ei näe lähimmäistään eikä tunnusta ketään veljekseen! Kasvatus ilman Pyhän Hengen pyhittävää elämää ja ilman Kristuksessa tapahtuvaa ihmisen eheytymistä on isä Justinin mukaan ateistista kasvatusta. Se on muuttanut eurooppalaisen kasvatuksen humanistiseksi epäjumalan palvonnaksi. Euroopan päämääränä on ollut viime vuosisatoina luoda uusi ihminen ilman Jumalaa, yhteiskunta ilman Jumalaa ja ihmisyys ilman Luojaa.

Isä Justin Popovits toimi Belgradin yliopiston teologisen tiedekunnan dogmatiikan professorina 1934-1945. Hän opiskeli Belgradissa pyhän Savvan teologisessa koulussa vuosina 1905-1914. Hän jatkoi teologisia opintojaan Venäjällä 1916 ja sittemmin Englannissa ja Kreikassa. Patriarkka Dimitrije vihki munkkidiakoni Justinin pappismunkiksi 1922. Hän väitteli teologian tohtoriksi Ateenan yliopiston teologisessa koulussa vuonna 1926. Hänen väitöskirjansa aiheena oli ”Persoonan ja tiedon ongelma pyhän Makarios Egyptiläisen teologiassa”.

Isä Justinilta ilmestyi 1939 teos: ”Teologian perusteet”, jossa hän käsitteli ortodoksisen teologian luonnetta ja metodia ja läntisen yhteiskunnan henkeä ja näkemyksiä. Isä Justin ei koskaan pelännyt kertoa totuutta ihmiskunnan langenneesta tilasta ja aivan erityisesti Länsi-Euroopan uskonnollisen ja maallisen elämän harhoista.

Hän kirjoitti 1900-luvun ateistisesta sosiaalihanismista, joka on ideologisesti ja metodologisesti Euroopan näennäiskristillisen hengen hedelmää. Arkkimandriitta Justinin mielestä ihmiset elävät Euroopassa monijumalisuuden renessanssia. Valhekristukset ja valhejumalat ovat vallanneet Euroopan ja niitä kaupitellaan kaikkialla. Ne tappavat ihmisen ainutlaatuisen jumalallisen lahjan eli sielun.

Pyhittäjä Justin opiskeli syvästi pyhiä kirjoituksia ja kirkkoisien elämää. Hän siirsi pyhät opetukset jokapäiväiseen elämäänsä. Hänen teologinen ja filosofinen tietonsa teki hänet kykeneväksi vertaamaan kirjoituksissaan toisiinsa ”maailman filsosofiaa” ja ”Pyhän Hengen filosofiaa”. Hänen oli opetuksissaan uskollinen Kirkon patristiselle mielelle. Hän osoitti kirjoituksissaan riippumattomuutensa lännen skolastiikasta ja rationalismista. Hän vaati ortodokseja palamaan takaisin Kirkon teologian patristisiin lähteisiin.

Kommunistit pakottivat toisen maailmansodan jälkeen arkkimandriitta Justinin eroamaan ja vetäytymään luostariin. Hän vaikutti yli 30 vuotta arvostettuna ortodoksisena ohjaajavanhukseksi. Isä Justinista tuli kommunistisessa valtiossa ortodoksisen kirkon kätkeyty omatunto. Hän lukeutui 1900-luvun merkittäviin ortodoksisiin teologeihin, jotka aloittivat patristisen teologian elpymisen ortodoksisessa maailmassa.

Pyhä Justin tunsi syvää rakkautta ortodoksisen kirkon pyhien isien traditioon. Hänelle olivat erityisen rakkaita pyhän Johannes Krysostomoksen, pyhän Johannes Damaskolaisen, pyhän Makarios Egyptiläisen, pyhän Iisak Syyrialaisen ja pyhän Simeon Uusteologin opetukset.

Pyhän isämme Justinin teokset (muun muassa kaksiosainen Ortodoksisen Kirkon Dogmatiikka, 1932) osoittavat, ettei niitä leimannut ajalle tyypillinen läntisen skolastiikan ja rationalismin vaikutus. Hän yhdisti Serbian ortodoksisen kirkon Kirkon rikkaaseen patristiseen traditioon.

Ekumenismi on harhaoppi

Pyhä Justin Popovitš oli vakuuttunut, että ihminen on vapaa ainoastaan kirkkoyhteisössä, sillä Kirkon totuus vapauttaa ihmisen elämään eukaristisessa yhteisössä. Kirkon kokemuksessa usko merkitsee luottamusta ja luottamus persoonallista suhdetta Jumalaan ja lähimmäisiin. Ihminen on *persoona*, joka tarkoittaa etymologisesti ja käytännössä, että ihminen on kasvotusten jonkun kanssa. Persoonallinen erottuvuus muodostaa ihmisen Jumalan kuvan. Tämä erottuvuus on tunnistettavissa ihmisessä silloin, kun on hänellä luova ja rakastava suhde kirkkoyhteisöön eli hän hyväksyy lähimmäisensä Jumalan kuvana.

Pyhittäjä Justin korosti, että ortodoksisessa traditiossa opetetaan teologian parantavaa luonnetta. Hänen mukaansa kirkkoruumiissa vaikuttaa myös Kirkon jäseniä uhkaavia kielteisiä ja taantumuksellisia voimia, jotka vieraannuttavat heitä patristisestä perinteestä ja johtavat elämän turmeltumiseen. Ortodoksisen Kirkon teologia osoittaa tämän vaaran ja näyttää uskoville, mikä on terve tapa elää.

Harhaoppi vääristää Kirkon jäsenten tiedon ja elämän. Ihmiset vääristyvät ilman Kristusta ja elämää Hänessä saatanan ja hänen enkeliensä kaltaiseksi, koska synty on saatanan kuva ja voima. Ilman Kristusta ja erossa Hänestä ihminen saattaa itsensä saatanan kaltaiseen tilaan. Pyhä apostoli ja evankelista Johannes kirjoittaa: ”Joka syntiä tekee, se on perkeleestä, sillä perkele on tehnyt syntiä alusta asti. Sitä varten Jumalan Poika ilmestyi, että hän tekisi tyhjäksi perkeleen teot” (1. Joh. 3:8).

Serbian ortodoksinen kirkko liittyi kirkkojen maailmanneuvostoon 1965. Patriarkka German osallistui aktiivisesti ekumeenisen liikkeen toimintaan. Arkkimandriitta Justin Popovits kieltäytyi 1970-luvun alussa muistelemasta patriarkka Germania ja katkaisi kirkolliset yhteytensä häneen.

Isä Justin näki ekumenismissa monien harhaoppien viljelmän. Sen keskuksena on humanismi, jonka edustajat ovat omahyväisen piittaamattomia Kirkon apostolisen ja katolisen totuuden jatkuvuutta kohtaan. Rakkauden olemus on *Totuus*, ja Rakkaus elää Totuudesta. Jos Totuus on jotakin muuta kuin Kristus, se on pientä, riittämätöntä, katoavaista ja kuolevaa. Totuus on Persoonaa, Jumalan Sana eli Kristus. Jumalallinen Totuus on täydellinen, katoamaton ja ikuinen.

Serbialaisen ohjaajavanhuksen mukaan ekumenismi on yleisnimike Länsi-Euroopan pseudokristillisyydelle ja pseudokirkoille. Ekumenismi perustuu eurooppalaiseen humanismiin, ja sen pää on paavinuskossa. Isä Justin korosti, ettei paavin kirkon, protestantismien, ekumenismin ja muiden harhaoppien välillä ole olennaista eroa. Niiden kaikkien yhteisenä nimenä on *leegio*, sillä niitä on monta (vrt. Mark 5:9). Protestantismi on paaviuskon perillisenä kulkenut vuosatojen ajan harhaopista toiseen. Se perustuu rationaaliseen skolastisismiin ja on myrkyttynyt monilla harhaopeilla.

Pyhittäjä Justin muistutti, että läntisessä Euroopassa kristinusko muuttui vähitellen humanismiksi. Vuosisatojen aikana jumal-ihminen rajoittui entistä enemmän hänen ihmisyyteensä ja tuli Rooman erehtymättömäksi ihmiseksi. Tämä suuntaus ilmeni lännen kristillisyyden humanistisena maksimalismina (paavius), joka otti pois Kristukselta kaiken. Toisaalta se ilmeni läntisen kristillisyyden humanistisena minimalismina (protestantismi). Paavin kirkko pyrki itsepäisesti korvaamaan Jumal-Ihmisen ihmisellä. Paavin erehtymättömyysoppi väitti olevansa jotakin suurempaa kuin pyhät apostolit, isät ja ekumeeniset kirkolliskokoukset.

Paavillinen maksimalismi ylitti jopa Lutherin minimalismin. Pyhä Justin mukaan protestantismi ei ole muuta kuin käsitteellistä paavilaisuutta, jossa erehtymättömyyden utopia siirretään yksión uskon ominaisuudeksi.

Isä Justin arvosteli jyrkästi ekumenismin kannattajia ”sairaasta filosofiasta ja piittaamattomasta moraalista”. Harhaopit eivät ole Kirkko, eivätkä koskaan voi tulla Kirkoksi”.

Himot ovat sielun sairautta

Arkkimandtiitta Justinilta ilmestyi vuonna 1927 tutkimus: ”Tiedon teoria pyhän Iisak Syyrialaisen teologiassa”. Pyhä Iisak oli vakuuttunut persoonallisen kokemuksesta kokemuksestaan, että *himot* merkitsevät ihmiselämässä sielun sairauksia. Himot ja paha eivät kuulu ihmisluontoon, vaan ovat sielun luonnottomia loisia.

Himot tarkoittavat ihmisessä rikkauden tai maallisen hyvän kaipuuta, ruumiillista lohdutusta,

kunnian, vallan ja ylellisyyden kaipuuta. Näillä kaikilla himoilla on yksi yhteinen nimi: *maailma*.

Ihmissielu juopuu himoista, mutta voi saada takaisin hengellisen terveytensä, jos se haluaa käyttää hyveitä tienä hengen raittiuteen. Jokainen hyve merkitsee ristiä. Kristillisen elämän surut ja ahdistukset ovat itse asiassa hyveiden lähteitä. Pyhittäjä Iisak kehottaakin kristillisiä kilvoittelijoita rakastamaan surua ja ahdistusta, niin että niiden kautta ihminen voi vapautua tämän maailman asioista ja sekaannuksista. Ihmisen tulee aluksi vapauttaa itsensä aineellisesta maailmasta, että hän voi syntyä Jumalassa. Niin toimii pyhittäjä Iisak Syyrialaisen mukaan Jumalan armotalous ja myös jumalallisen tiedon ekonomia.

Pyhä Iisak Syyrialainen opettaa katumuksesta, mielen puhdistumisesta ja täydellistymisestä. Hän korostaa ihmisen vapaan tahdon kääntymystä, vapautumista himoista ja Jumalan täydellisen rakkauden vastaanottamista. Pyhittäjän mukaan jos joku haluaa tulla viisaaksi Jumalan edessä, hänen tulee tulla vihamieheksi ja houkaksi suhteessa maailmaan. Ei ole rukousta, joka otettaisiin vastaan yhtä nopeasti kuin se, että joku pyytää sovintoa vihamiestensä kanssa. Ja kun ihminen ilmoittaa vian ole an hänessä itsessään, hänen pyyntöönsä vastataan välittömästi.

Iisak Syyrialainen opettaa, että Kristus on muuttanut piikkisen ja ohdakkeisen maan vaatiman hien siitä yöstä lähtien, jolloin Hän hikoili rukouksessaan. Hän uudisti sen rukouksen tieksi, joka valuu Jumalan rakkauden ja oikeudenmukaisuuden palveluksessa. Jos ihmiset kuitenkin eivät vuodata hikeä uudessa palvelustyössä, niin heidän on väistämättä edelleen korjattava elämässään piikkejä.

Varsinaisia piikkejä ovat himolliset tuskat, jotka kasvavat ihmisessä ruumiillisen siemenen kautta. Koska jokainen ihminen kantaa Aadamın kuvaa, kantaa hän myös himoa tuskaa. Siksi ihmisen kutsumuksena on joka päivä kitkeä Jumalan armon avulla ohdakkeita eli himoja sielusta.

Pyhien isien mukaan himottomuuden suuri arvo on ihmismielen vapautumisessa. Kun himot orjuuttavat ja vangitsevat mielen, niin himottomuus vapauttaa sen ja johtaa jumalallisen tiedon tuntemiseen. Jumalan mielen mukainen himottomuus vaatii runsaasti aikaa ja vaivannäköä.

Himot ovat sielun sairautta, mutta himottomuus on sielun terveyden tila. Himottomuus yhdistyy rakkauteen ja ilmaisee ihmisen oikean asenteen lähimmäiseen. Himoton ihminen vapautuu kaikista aineellisen maailman asioista. Hän näkee jumalallisen kauneuden. Hän rakastaa tasa-puolisesti kaikkia ihmisiä. Himottomuus on rakkauden äiti, himottomuuden lähde taas on toivo Jumalaan ja toivo puolestaan saa alkunsa kärsivällisyydestä ja pitkämielisyydestä. Kärsivällisyyden ja pitkämielisyyden juuret taas ovat kaikkinaisessa itsehillinnässä. Itsehillintä ver-soo jumalanpelosta ja jumalanpelko itse on uskon hedelmä.

Jumalan Totuus on katoamaton

Jumalan Elämän suuri päämäärä on syntiselle ihmiselle vaikea kumppani. Se on vaikea, koska se on suuri. Ihmiselle tarjotaan joka hetki käsin kosketeltavasti pientä elämää. Ihminen kaipaa pienen elämän huolettomuutta ja silloin suuren elämän paino kasvaa kestävämmäksi.

Jumalallisen Elämän suuri päämäärä antaa ihmisen askeettiselle vaellukselle uuden ulottuvuu-

den ja näyn iankaikkisesta elämästä. Ihminen elää kiusausten maailmassa. Aina on olemassa helppo ratkaisu, pienen ja huolettoman elämän kompromissi. Kuitenkin kilvoittelijalle, jolla on sisässään Jumalan Rakkauden kipinä, velttouden, laiskuuden ja tukahduttavan valhe-elämän varmuuden seinät ovat vankila.

Pyhien isien mukaan ihmisille on yleistä pelastuksen janoaminen. Heidän eettisen opetuksensa mukaan tuossa janossa ei ole kyse käyttäytymisen tai luonteen sovinnaisista edistysaskelista. Isät lähestyvät elämää tutkimalla ihmisen olemuksellista totuutta. He lähtevät liikkeelle kaiken olevaisen alkusyystä ja lähteestä. He aloittavat hyväksymällä Jumalan Ilmoituksen eli Totuuden Hänestä.

Ortodoksisten isien opetuksessa korostetaan, ettei Jumala oli joki epämääräinen, käsitteellinen ”yliolento”, persoonaton olemus, jota voidaan lähestyä pelkästään älyllisesti tai emotionaalisesti. Hän ei ole voima, joka asettaa liikkeelle maailman hienot mekanismit.

Pyhien isien opettama Jumala ilmoittaa Itsensä persoonallisena historiassa olemassaolossaan ja vapaudessaan. Jumala on Rakkaudessaan luonut ihmisen kuvakseen ja kaltaisuutensa mukaan. Kuva tarkoittaa ihmisen järkeä, tunnetta, omaatuntoa ja valinnan vapautta. Nämä ominaisuudet ovat myös langenneessa ihmisessä, joskin pimentyneinä, haavoittuneina ja heikentyneinä.

Pyhän pyhittäjänsä Justin mukaan ensimmäinen askeettinen hyve on uskon pyrkimys. Kilvoittelijan sielun tulee luottaa Kristukseen ilman varauksia ja kompromisseja. Toinen jumalallis-inhimillinen hyve on rukous ja paasto. Rukous ja paasto puhdistaa ihmisielun kaikesta elämän synnistä ja saastasta.

Kolmas hyve on rakkaus. Rakkaus ei tunne kilvoittelijassa rajoituksia. Kilvoittelijan tulee rakastaa kaikki lähimmäisiään: ystäviä, vihollisia, syntisiä ja synnintekijöitä. Kristuksen rakkaus kätkee kaiken sisäänsä.

Neljäs askeettinen hyve on lempeys ja nöyryys. ”He eivät saa parjata ketään eivätkä haastaa riitaa, vaan heidän on oltava ystävällisiä ja osoitettava lempeyttä kaikille ihmisille” (Tiit. 3:2).

Viides askeettinen jumalallis-inhimillinen hyve on kärsivällisyys. Kristillinen uskon todistaminen eli marttyyrius merkitsee puhdistumista. Kristitty ei pelkästään kärsi iloisesti, vaan hän myös pyytää anteeksiantoa heille, jotka aiheuttavat hänen kärsimyksensä.

Jumalan kaltaisuus merkitsee kilvoittelijan mahdollisuutta kasvaa Jumalan avulla jumaloitumiseen. Kuva antaa pohjan ihmisen eettisen etsinnälle, kaltaisuus estää ohjeiden, sääntöjen ja lakien legalistisen käytön. Jumalan olemus pysyy ihmisen ymmärrykselle salattuna. Sen sijaan Jumalan luomattomat energiat eli toiminnot ovat mahdollisuutena läsnä ihmisen elämässä. Jumala ei pakota todellisena Rakkautena ketään tahtonsa täyttämiseen.

Jumalan mielen mukaiseen ihmisyyteen kuuluu ihmisen vastuu. Elämä on *Jumalan lahja* ja edellytys ihmisen arvoille. Jokaisella ihmisellä on keskeinen ja loukkaamaton arvo persoonana, koska jokainen on luotu Jumalan kuvaksi ja Hänen kaltaisuutensa mukaan. Ihmisen todellinen hyvinvointi toteutuu vain oikeassa suhteessa Jumalaan.

Pyhittäjä Justin opettaa, että Jumalan Totuus on täydellinen, katoamaton ja ikuinen. Ortodoksisessa kirkkonäkemyksessä on keskeistä käsitys uskon, tiedon ja elämän ykseydestä. Pyhä

Isämme arkkimandriitta Justin (muistopäivä vanhan kalenterin mukaan 1.6.) on ortodokseille elävä esikuva tästä. Hänen opetuksissaan jatkui pyhien isien ja aivan erityisesti pyhän *Gregorios Palamaksen* (k. 1359) opetus. Pyhän Gregorioksen opetuksen mukaisesti ihminen nähdään Jumalan luomana sielullisena ja ruumiillisena ole olentona, jossa koko luomakunta yhdistyy.

Ortodoksia on *terapeuttista tiedettä*, jonka päämääränä on ihmisen parantuminen sielun sairauksista. Tätä parantumisen metodia ja sen mukaista elämää kutsutaan pyhän hesykasmin eli hiljaisuuden teologiaksi. Kirkon teologia ei ole inhimillistä tietoa tai intohimoa, vaan pyhän Hengen työtä, joka vaikuttaa ihmisen puhtaassa sydämessä.

Ortodoksisessa teologiassa Totuus on jotakin muuta kuin käsitteellistä ja olemuksetonta kuvitelmaa. Se on tietoa ja tietoisuutta olemassaolosta. Valhe puolestaan on ihmismielen kehittämän mielikuvituksen tuotetta Ortodoksisessa teologiassa totuuden ja valheen erottaminen toisistaan on tärkeää, koska Kirkon teologia on erottamaton osa Totuutta. Jumalan olemassaolo ilmoitetaan niille, joiden sydän on puhdistunut. Pyhät isät puhuvat valheen tilassa elävistä harhaoppisista, jotka harjoittavat teologiaa arvailujen ja mielikuvituksen kautta.

Todellinen hengellinen elämä perustuu Jumalan Rakkauteen, joka yhdistää sielun Jumalan hyveisiin. Nöyryys johtaa ihmisen Jumalan Rakkauden yhteyteen ja hyveisiin. Nöyryys on välttämätön ehto ihmisen kasvamiselle Jumalan yhteyteen. Ihmisen hengellinen matka kohti Jumalaa on rakkauden tie Rakkauteen.

Pyhittäjäisä Justin, rukoile Jumalaa meidän syntisten puolesta!

Lisää aiheesta:

Hakkarainen, Jarmo: Arkkimandriitta Justin – ohjaajavanhus ja teologi. – Ortodoksinen Kulttuuri 3:2005. Joensuu.

Hakkarainen, Jarmo: Kirkas pimeys ja kuoleman musta siipi. Joensuu, 2010.

Popovich, Justin, Father: Orthodox faith and Life in Christ. Translation, Preface, and Introduction by Asterios Gerostergios, et. al. Belmont. Second Printing, 1997.